Motion

1977/78:681

av Lars Werner m. fl.
om ökat stöd till Demokratiska folkrepubliken Yemen

Geografi

Demokratiska folkrepubliken Yemen (Sydjemen) ligger på sydspetsen av arabiska halvön. Ytan är 325 000 km^2, vilket motsvarar 75 % av Sveriges yta. Befolkningen, som är 1,5 miljoner människor, är till 3/4 bosatt på landsbygden. Den låga befolkningstätheten på 5 inv./km^2 beror i stor utsträckning på landets bergiga och ökenartade landskap. Befolkningen är koncentrerad till s. k. wadis, största delen av året uttorkade flodbäddar. Den uppodlade arealen är också koncentrerad hit och utgör 1 % av landets yta. Klimatet är hett och torrt större delen av året, med undantag för regnperioderna som kan vara mycket häftiga. Normalt är nederbörden mindre än 50 mm om året vid kusten, men i bergstrakterna kan nederbörden uppgå till 500 mm om året. Där kan den dock ej tillgodogöras i någon större utsträckning på grund av att det ej finns någon odlingsbar jord där. Trots detta kommer det vatten som används till den jord som är bevattnad till 80 % från säsongregn och resterande vatten från brunnar.

Politik

Från 1839 och fram till 1967 var landet under brittiskt herradöme. Landets fattigdom beror till stor del på att britterna mest investerade i service- och transitnäringar i hamnstaden Aden. Aden blev en av världens största frihamnar före Suezkanalens stängning. Inkomsterna på denna transithandel medförde dock inga investeringar i landets utveckling som kunde resultera i en självbärande ekonomi. Utanför Aden satsade Storbritannien inte en penny på utvecklingsprojekt fram till 1940. Under 27-årsperioden 1940–1967 uppgick de samlade utvecklingssatsningarna till 10 miljoner pund. Mestadels var det då fråga om investeringar i bomullsodlingar som försörjde de brittiska öarnas textilindustri med råvara. Även de sista kontakterna med britterna var en besvikelse för jemeniterna. Vid självständigheten den 30 november 1967 utlovades från den brittiska regeringen ett årligt stöd på 10 miljoner pund. Efter några månader drogs denna utfästelse tillbaka för gott.

Efter självständigheten 1967, som föregåtts av en väpnad kamp under ledning av Nationella Befrielsefronten (NLF) sedan 1963, förekom vissa inre motsättningar. Frågan var om landet skulle välja en väg för uppbyggnaden med stöd av utländskt kapital, utländska investeringar och en styrelse baserad på det tunna skikt av utbildade medborgare som fanns, eller om man

skulle lita till egna krafter och gå in för en massmobilisering av befolkningen. Under denna period utsattes landets gränser för upprepade attacker från Arabrepubliken Yemen (Nordjemen) som fick stöd av Saudiarabien. 1969 segrade den självständiga linjen efter en kampanj som kallats korrektionsrörelsen och som har fått stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. Det är från denna tidpunkt, inte från självständigheten, som den stora politiska förändringen påbörjats. Uppbyggnaden fick genomföras under ständigt hot och även under direkta militära angrepp från grannstaterna. Striderna med Saudiarabien har redan nämnts, och efter 1973 har motsättningarna med sultanatet Oman i öster intensifierats. Det senare beror på att Iran intervenerat i Oman för att slå ner befrielserörelsen där, PFLO. Så sent som i början av 1976 fick folkrepubliken Yemen slå tillbaka angrepp vid gränsen mot Oman. Motsättningarna med Saudiarabien har dock dämpats, och diplomatiska förbindelser upprättades 1976. Orsaken till attackerna från grannstaterna är att de ser det jeminitiska exemplet som ett hot mot det feodala och reaktionära system som de själva upprätthåller. Både Saudiarabien och Iran skulle gärna se att utvecklingen i Yemen stoppades. Särskilt Iran, som genom sin intensiva militära upprustning blivit alltmera av en polis i området, upplevs som ett hot av Demokratiska folkrepubliken Yemen.

3- och 5-årsplanerna

Efter 1969 inleddes en planmässig utveckling som med tanke på det dåliga utgångsläget har nått enastående resultat. En treårsplan fastlades och genomfördes 1971–1973, och den följdes omedelbart av en femårsplan 1974–1979. Nu planeras som bäst den andra femårsplanen 1980–1985. Treårsplanen satsade främst på att bygga ut infrastrukturen, framför allt vägar, för att kunna komma ut med hjälp till landsbygden. Det är ett stort problem på grund av översvämningar, vilket vi skall återkomma till. Det andra stora projektet var att ordna en social service. 1969 fanns bara 3 km belagd väg utanför Aden. Ville man åka mellan Aden och Mukalla, de två största städerna, fick man åka på havsstranden vid lågvatten. Det fanns ett sjukhus i Aden, 9 kliniker på landsbygden, som engelsmännen byggt upp de sista åren för att försöka lugna befolkningen, men de stod tomma och hade aldrig tagits i bruk. Treårsplanen innebar vidare att jordbruket skulle utvecklas och grunden läggas till en inhemsk industri. Den betydde att alla utländska bolag nationaliserades, att jorden togs från feodalherrarna och att man i första hand satsade på att öka produktionen av livsmedel och konsumtionsvaror för att minska importbehovet. Den första femårsplanen var en vidareutveckling av detta arbete samt av undervisningen.

Resultat

Nu, 1977–1978, har flera mil landsväg färdigställts, bl. a. 9 mil mellan Aden och Mukalla. I det inre av landet är man emellertid fortfarande beroende av

terrängfordon, jeepar, för att komma fram till byarna. Det finns nu 28 sjukhus med läkarteam eller en–tvåläkarbemanning, 22 större hälsocentraler och 252 mindre. Dessa mindre centraler finns i byarna, och eftersom det finns omkring 3 200 byar saknar fortfarande omkring 3 000 en fast sjukvård. Detta har man hjälpligt löst genom att utbilda sjukvårdare som kan lämna en första hjälp. Man har vidare startat 24 barn- och mödravårdscentraler, som fyller en mycket stor uppgift eftersom barnadödligheten är skrämmande hög. Den svenska organisationen Rädda barnen har gjort en god insats här och har personal i landet som fortsätter arbetet. WHO har bidragit till detta men också med skolläkare och vaccination. Alla innevånare har vaccinerats mot smittkoppor sedan 1969 och alla under 15 år mot tbc. Den senare sjukdomen är mycket utbredd och är tillsammans med malaria och bilharzia den vanligaste. Jordbruket har organiserats i kooperativa och statliga farmer, stora områden har konstbevattnats och produktionen har ökat, men man är fortfarande beroende av import för att klara livsmedelsförsörjningen. Vad beträffar industrin har man bl. a. startat ett bomullsväveri som täcker den inhemska förbrukningen, man är alltså oberoende av import, eftersom det odlas mycket fin bomull i landet. Stora satsningar har gjorts i fiskkonservindustrin, fiskevattnen är rika och man har fått i gång vissexport. Undervisning och alfabetisering har kommit långt, alla fast bosatta barn går nu i skola. Det finns problem med den nomadiserande befolkningen, beduinerna. Särskilda beduinskolor har startats, det är internatskolor där barnen bor året om utom någon månad på sommaren då de återvänder till sina föräldrar.

Större delen av pojkarna har numera undervisning. Däremot har man ännu inte nått flickorna med utbildningsinsatser i önskvärd omfattning. Man satsar i första hand på att ta hand om barn från de fattigaste och barnrikaste familjerna som är i störst behov av hjälp.

Svårigheter

Svårigheterna är enorma och det finns brister på alla områden. Landet drabbas hårt av de stigande priserna på världsmarknaden, då man är beroende av import av sådana viktiga varor som brödsäd, olja och cement, för att nämna några exempel. Det kommer också att ta ytterligare några år innan utbildningsprogrammet ger resultat i form av tillräckligt antal läkare, lärare och ingenjörer. Utöver detta har landet drabbats hårt av naturkatastrofer. 1975 inträffade svåra översvämningar som sopade med sig människor, boskap, hus, skolor, vägar och dammar samt förstörde brunnar och eroderade landskapet. 1976 uteblev regnen och landet drabbades av torka, vilket innebar en brist på 50 000 ton brödsäd. Denna brist har delvis kompenserats genom insatser av FN som lämnat bidrag till inköp av 15 000 ton vete och av Sverige som genom anslag ur katastroffonden bidragit med 5 000 ton. Dessa veteleveranser har nu snart distribuerats ut till byarna, och samstämmiga uppgifter från olika håll, bl. a. från Rädda barnen, intygar att de verkligen

kommit befolkningen till godo. Samtidigt med detta har paradoxalt nog nya översvämningskatastrofer inträffat under 1977, och de vägar som återuppbyggts sedan 1975 har på nytt raserats. Det finns således både mycket akuta behov och långsiktiga problem.

Sammanfattning

Demokratiska folkrepubliken Yemen är ett utvecklingsland som verkligen förtjänar uppmärksamhet och stöd. I en omgivning av feodala och reaktionära stater bedrivs här en samhällsuppbyggnad som måste väcka beundran. Mobiliseringen av befolkningen och dess medverkan ute i byarna med att bygga skolor och kliniker, dra vägar och gräva brunnar måste på sikt ge goda resultat om de får fortsätta sitt arbete i fred. Till skillnad från många andra utvecklingsländer finns inte heller någon misshushållning, vare sig med egna resurser eller av den hjälp som kommer utifrån. För att citera Rädda barnens generalsekreterare Håkan Landelius: "Det är ett intressant land som är ytterst välorganiserat trots sin fattigdom. Landet har verkligen förutsättningar att ta emot och tillgodogöra sig bistånd. Vi kan vara helt säkra på att varje gram mat kommer i rätta händer. Det existerar ingen korruption." Sverige har här möjlighet att göra en insats som kommer en mycket fattig befolkning till godo utan att mellanhänder tar sin tribut av den lämnade hjälpen.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda föreslås

1. att riksdagen beslutar att avsätta 25 milj. kr. i katastrofhjälp till Demokratiska folkrepubliken Yemen,
2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till samarbete med Demokratiska folkrepubliken Yemen om bestämda utvecklingsprojekt som kan inpassas i landets 5-årsplan 1980--1985.

Stockholm den 23 januari 1978

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) JÖRN SVENSSON (vpk)

OSWALD SÖDERQVIST (vpk) BERTIL MÅBRINK (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk)

GOTAB 37307 Stockholm 1978